

units were investigated. The data from a thesaurus, an etymology dictionary, a dictionary of associations were analysed in the research.

Finding of the research: having conducted a comparative analysis of the semantic volume of the lexemes *воля/воља* “will” in Slavic languages, we found out that the examined lexemes are not complete equivalents and have different semantic and derivational potential. The **practical value** of the research is to use its results to optimize the processes of teaching Serbian as a foreign language.

Key words: cognates, interlanguage homonyms, semantic volume, Ukrainian language, Serbian language.

Надійшла до редакції 21.09.2019 р.

УДК 811.162.1'373.611:001.4"1500/1939"

DOI: <https://doi.org/10.18524/2413-0613.2019.23.183123>

В. В. Тожисва,

здобувач кафедри загального та слов'янського мовознавства

філологічного факультету

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Французький бульвар, 24 / 26, м. Одеса, 65058, Україна,

vitalina.gubich@gmail.com

АФІКСАЦІЯ ЯК СПОСІБ ТЕРМІНОТВОРЕННЯ МЕТАМОВИ ЛІНГВІСТИКИ В СЕРЕДНЬОПОЛЬСЬКУ ТА НОВОПОЛЬСЬКУ ДОБУ

Статтю присвячено розгляду афіксального способу творення лінгвістичної термінології польської мови протягом XVI ст.–1939 р. Продуктивним різновидом афіксального термінотворення була суфіксація, представлена різними формантами. Префіксацією та конфіксацією утворено незначну кількість спеціальних лексем, проте останні набули поширення в новопольську добу, що пояснюється розвитком і поглибленням лінгвістичних знань. Афіксація відіграла вагомую роль на етапі становлення лінгвістичної термінології, сприяла заміні описових конструкцій однослівними номінаціями, які відповідали вимогам системності, точності, стислості, що належать до рекомендованих засад у сучасному термінотворенні.

Ключові слова: лінгвістична термінологія, спосіб термінотворення, афіксація, префіксація, суфіксація, конфіксація, польська мова.

Специфіка термінологічної номінації полягає в створенні найменувань особливого типу – термінів. Основні її принципи повністю відповідають мовній номінації [3, с. 25]. „*Номінація* (від лат. *nominatio* „називання, іменування”) є центральним поняттям *ономасіології*, одного з двох взаємодоповнювальних аспектів семантики як науки (поряд із семасіологією)” [УМЕ, с. 437]. Особливості та способи термінономінацій розглядали О. Войцева [2], В. Даниленко [6], С. Гриньов-Гриневиц [4], І. Кочан [9]. Лінгвістичній термінології різних мов присвячено наукові розвідки А. Багмут [1], П. Гриценка [5], З. Євлоєвої [7], В. Захарчин [8], І. Казимирової [5], А. Корончевського [15] та ін. Проте вивчення лінгвістичної термінології (далі – ЛТ) польської мови в

історико-ономасіологічному ключі ще не перебувало в полі уваги дослідників. З огляду на це, розгляд термінотворення лінгвістичної термінології польської мови вважаємо за вельми актуальний і такий, що дозволить виявити закономірні тенденції у її формуванні та розвитку.

Мета статті – з'ясувати особливості афіксального способу термінотворення ЛТ польської мови середньопольської (XVI – 80-ті рр. XIX ст.) та новопольської доби (80-ті рр. XIX ст. –1939).

Називання людиною предметів та об'єктів дійсності відбувається з урахуванням досвіду поколінь, тому кожна мова характеризується неповторною національною специфікою. Часто вибір мотивуючої основи для нового поняття диктується специфічними внутрішньо- та зовнішньомовними чинниками, які перебувають у взаємозалежності. Пор. „п. *rzeczownik* „іменник” < *rzecz* „рiч” і укр. *іменник* із мотивуючою базою *ім'я*” [УМЕ, с. 217; WSJP]; „п. *czasownik* < *czas*, укр. *дієслово* < *дія* + *слово*, але ще Є. Тимченко у граматиці, виданій 1907 р., замість досить уже усталеного терміна *дієслово* вживав у цьому значенні *часівник*” [УМЕ, с. 156; WSJP].

Як слушно узагальнює О. Войцева, „структура знань, закодована у спеціальному слові, поєднує в собі загальнонаукові знання, ментальне відображення цього знання у свідомості мовця, його обробку, збереження та передавання” [2, с. 15]. Крім того, під час здійснення термінологічної номінації важливим є не тільки використання спеціальних знань, а й урахування особливостей термінології, тобто функцій і вимог до термінологічної лексики. Наприклад, на позначення займенника у середньопольську добу використовувалися запозичений із латини термін „*pronomen*”, термін-калька з латинської мови *imię* (вживався на позначення іменних частин мови), деривати „*namiastek*” [Dobracki 1668, с. 115], „*namiestnik*” [Dobracki 1669, с. 199], „*namiestnictwo*” [Styla 1675, с. 199]. У новопольську добу були запропоновані спеціальні лексеми „*zaimię*” „займенник” [14, с. 639], „*zamianek*” „займенник” [14, с. 66], проте витіснив інші та зафіксувався в ЛТ термін, який функціонував

паралельно з наведеними вище, запропонований Б. К. Маліцьким ще у середньопольську добу, – „*zaimek*” [Malicki 1700, с. 44]. „Цей термін мав давню традицію, а також відповідав основним вимогам до терміна, бо був стислим та вмотивованим” [12, с. 24; 13, с. 669].

В. Даниленко зазначає, що термінотворення – „свідомий, контрольований, регульований, складний процес; акт термінологічного словотворення знаходиться в тісному зв'язку з класифікацією термінів” („терміни одного класифікаційного ряду, якщо це можливо, повинні бути утворені за однією словотвірною моделлю” [6, с. 95]), див. також [6, с. 90–97]. Ці особливості помічаємо на прикладі досліджуваної термінології: назви відмінків, запропоновані О. Копчинським [Korcz. 1817, с. 56], „утворені афіксальним шляхом за допомогою суфіксів *-ik* („*biernik*” „знахідний відмінок”, „*narzędnik*” „орудний відмінок”) та *-acz* („*dopelniacz*” „родовий відмінок”, „*wołacz*” „кличний відмінок”), які в польській мові вказують на назву знаряддя чи виконавця дії” [10, с. 42].

Номінація спеціальних понять за допомогою афіксації у нашому дослідженні була представлена префіксацією (по одній терміноодиниці в середньо- та новопольську добу: „*przysłowie*” „прислівник” [Szył. 1770], „*zgłoska*” „склад” [Korcz. 1817]); суфіксацією (відповідно 118 та 141 терміноодиниця: „*gramatycki*” „граматичний” [Tr. 1764], „*dodatnia*” „вставне слово” [Muczk. 1836]); префіксально-суфіксальним способом (відповідно 3 та 15 терміноодиниць: „*namiestnictwo*” „займенник” [Styla 1675], „*odbrzmiewanie*” „резонанс” [Gaertner 1927]). При термінотворенні у системі похідних прослідковуються особливості національної мовної картини (її структура) [9, с. 23]. Це спостерігаємо й на прикладі ЛТ: афікси, взяті з загальномовного фонду, зберегли своє значення в термінології. Префіксацією були утворені терміни за допомогою формантів *przy-* зі значенням збільшення кількості чого-небудь („*przygłos*” „наголос” [Korcz. 1817]) та *po-*, що вказував на кінцеву позицію суфікса у слові (*pogłos* "суфікс"); *prze-* означав переміщення чогось,

зміну розташування („*przegłos*” „перегласовка” [Szob. 1923]), а *pre-* – „перед, спочатку” („*prelabjalizacja*” „лабіалізація” [Gaertner 1927]); *pół-* зі значенням „половина” додавався до дериватів („*półgłoska*” „єр” [13]); *z-* – поєднання в єдину цілісність („*zgłoska*” „склад” [Korcz. 1817] < *z-* + *głoska* „звук”); *za-* походив від прийменника в іменниках, які виникли від словосполучень („*zaimię*” „займенник” (Я. Пшибильський, 1816 [14, с. 639]) < *za-* + *imię* „іменник”); *nie-* вказувало на відсутність певної ознаки („*niezgłoskotwórczy*” „нескладовий” [Szob. 1923] < *nie-* + *zgłoskotwórczy* „складовий”), так само, як і *bez-* („*bezokolicznik*” „інфінітив” [Mał. 1891] < *bez-* + *okolicznik* „обставина”) [WSJP]. Назви морфем утворювалися додаванням до твірного слова префіксів: „*przedrostek*” „префікс” < *przed-* зі значенням випередження у просторі, часі, черзі + *rostek*; „*przyrostek*” „суфікс” < *przy-* зі значенням приєднання до чогось + *rostek*, *wrostek* „інфікс” < *w-* зі значенням уведення в середину чогось + „*rostek*” [WSJP]. Терміни-дієслова, що походили від іменників, утворилися додаванням суфікса *-ować*: „*akcentować*” „наголошувати” [Malicki 1700] < *akcent* „наголос”, „*sylabizować*” „складати склади та слова” [Tr. 1764] < *sylaba* „склад”.

Спеціальні лексеми середнього роду зі значенням назв дії та/або її результату утворювалися за допомогою суфіксів *-ń-* (графічний варіант *-ni-*) і були похідними від дієслів: „*kreskowanie*” „штрихування” [Tr. 1764] < *kreskować* „штрихувати” < *kreska* „риска, рисочка, штрих”) та *-ań-* (графічний варіант *-ani-*): „*kszykanie*” „вимова складу з шипінням чи свистінням” < *kszyk* „склад, що вимовляється з шипінням чи свистінням” [Tr. 1764]. Продуктивним цей суфікс був і для граматичної термінології: „*ślączenie*” [155, с. 205] / „*złączanie*” [Styla 1675] / „*złączenie*” [Dobraski 1668] „сполучник”, „*wtrącanie*” [Malicki 1700] / „*wdanie*” [Dobraski 1669] / „*wołanie*” [149, с. 10] „вигук”, „*liczbowanie*” „зміна слів за числами” < *liczbować* „змінювати слова за числами” [Korcz. 1817], „*orzeczenie*” „присудок” [Kr. 1903] < „*orzekać*” „вирішувати, визначати” [11, с. 31; WSJP].

Суфікси *-ń-* та *-owń-* в іменниках жіночого роду (< *-nia* < *-nja* < **-ja*) вживалися в загальнонародній мові у назвах приміщень, де відбувалася якась

дія; натомість в ЛТ новопольської доби ці суфікси використані при творенні спеціальних лексем жіночого роду на позначення розділів науки про мову: „*odmiennia*” „флексія, словозміна” < *odmienić* „змінити”, „*składnia*” „синтаксис” < *składać* „складати”, „*głosownia*” „фонетика” < *głosowy* < *głos* „голос”, „*pisownia*” „орфографія” < *pisać* „писати” [10, с. 37–38; 11, с. 47–48; WSJP]. Також цей суфікс використовувався при творенні терміноідів, що означали певні зміни у складі слова чи речення: „*zamiennia*” „чергування” [Korcz. 1817] < *zamienić* „замінити”, „*dodatnia*” „вставне слово” [Muczk. 1836] < *dodawać* „додавати”, „*przekładnia*” „інверсія” [Korcz. 1817] < *przekładać* „переставляти” [USJP; WSJP]. „Терміни – назви виконавців дій утворювалися за допомогою афікса *-acz*: „*dopełniacz*” „родовий відмінок” < *dopełniać* „доповнювати”, *wolacz* „кличний відмінок” < *wolać* „волати, кликати”, „*wzywacz*” „кличний відмінок” < *wzywać* „кликати” [11, с. 40; Korcz. 1817].

Афікс *-ow(y)* утворював відіменникові відносні прикметники: „*dziąsłow(y)*” „альвеолярний” [Gaertner 1927] < *dziąsła* „ясна” [11, с. 64–66, 67, 68; USJP]. У випадку *sylabny* та *sylabowy* зустрічаємо варіативні утворення, пор. у Троца: „*Sylabny, sylabowy... de silabe, silabique*” (складовий, силабічний) [Tr. 1764, с. 2225]. Продуктивним у середньопольську добу був суфікс *-ąc(y)*, який утворював номінації: „*dając(y)*” „давальний відмінок”, „*pokładając(y)*” „місцевий відмінок” [Szył. 1770], „*przewyższając(y)*” „вищий ступінь порівняння” [Dobraski 1668], „*pochodząc(y)*” „похідний (вираз)” [Malicki 1700] та ін.

Також у граматиках зустрічаємо спеціальні лексеми, утворені суфіксом *-ik* зі значенням носія ознаки. Терміни з такими афіксами похідні від прикметників („*przymiotnik*” „прикметник” [Korcz. 1817] < „*imię przymiotne*” „прикметник”; „*łącznik*” „дієслово-зв’язка” [Muczk. 1836] < „*łączny*” „загальний, нероздільний”, „*następnik*” „рема” [Szob. 1923] < *następny* „наступний”; унаслідок об’єднання кінцевого *-n-* основи прикметника з цим суфіксом з’явився новий формант *-nik*, і творення нових термінів за його допомогою відбувалося за аналогією: „*skłonnik*” „відмінок” [Mał. 1891] < „*skłonić*”

„схиляти” (пор., рос. *склонять*), „*celownik*” „давальний відмінок” [Korcz. 1817] < „*celowy*” „цільовий” (в основу номінації давального відмінка лягла одна з його синтаксичних функцій: *dążyć ku (komu? czemu?) celu* „прямувати до цілі”), „*liczownik*” „числівник” < „*liczbowy*” „численний; цифровий”, „*czasownik*” „дієслово” [SJPL, т. 1, с. 546] < *czasowy* „часовий”. Частина таких утворень відчувалася як віддієслівні деривати: „*czasownik*” „дієслово” < *czasować* „змінювати за часами”, „*liczownik*” „числівник” < *liczować* „змінювати за числами”. Тому наступним етапом було приєднання *-ow-* основи до суфікса *-nik* і поява суфікса *-ownik*: „*mianownik*” „називний відмінок” < *miano* „назва” [10, с. 37–38; 11, с. 42, 44–45; USJP]. Деривати, утворені за допомогою цих формантів, мали значення назв знарядь чи носіїв рис.

Менш поширеними були суфікси: „*-ciel* зі значенням виконавця дії [46, с. 52–53] („*skazyciel*” „дійсний спосіб” [15, с. 24] < *skazać* < *kazać* < псл. **kazati* „показати; говорити, стверджувати; наказувати”); *-nek*, який набував значення знаряддя дії („*skarżanek*” „знахідний відмінок” [16, с. 55] < *skarżyć* „звинувачувати” < лат. *accūso, -āre* „звинувачувати”, пор. з лат. *accusativus* „знахідний відмінок”); суфікс *-(a)dl(o)*, що вказував на назву знаряддя [46, с. 55]: „*obiecadlo*” „алфавіт” [Malicki 1700] < снн. „*abecede*” [193, с. 17]; *-ctw(o)* зі значенням збірності („*uczestnictwo*” / „*uczestnictwo*” „займенник” [Tr. 1764]); *-k(a)* зі значенням назв знарядь не був властивий термінології, і процес номінації відбувався за аналогією до слів загальнонародної мови (пор. *zakładk(a)* „закладка”, *zakrętk(a)* „кришка”): „*głosk(a)*” „звук” < *głos* „голос”; також цей суфікс утворював віддієслівні іменники зі значенням результату дії („*przydawk(a)*” „означення” [Mał. 1891] < *przydawać* „надавати” (пор. передтермін „*imię przydane*” „прикметник” < лат. *nomen adjectivus* „прикметник” < лат. *adjicio, jēcī, jectum, -ere* „додавати, надавати”, який функціонував у середньопольську добу). „Зменшено-пестливий суфікс *-ek* використаний при творенні терміна *wyrazek* „частка” [Szob. 1923], досл. „маленький вираз” < *wyraz* „вираз, слово”; суфікс *-ość*, за допомогою якого від прикметників утворювалися іменники – назви

абстрактних понять: „*oboczność*” „чергування” [13] < *oboczny* „варіативний”; дуже продуктивний у загальнонародній мові суфікс *-k(a)*: „*nosówk(a)*” „носовий голосний звук” [Mał. 1863] < „*nosowy*” „носовий” [11, с. 34, 42–43, 45, 50, 53; USJP].

Префіксально-суфіксальний спосіб, або конфіксальний, представлений у середньопольську добу конфіксом *za-...-ek*: „*zaimek*” „займенник” [Malicki 1700]. Цим способом також утворені лексеми „*namiastek*” [Dobrcki 1668] / „*namiestnictwo*” [Styla 1675] „займенник”: префікс *na-* та суфікс *-ek* зі значенням носія ознаки (чи *-ctwo* зі значенням збірності) додалися до кореня „*miasto*” стп. „місце” < псл. **město* [< **mět-to*] „місце” [SEJP, с. 321]; пор. у сучасній польській мові „*namiastka*” „замінник” [USJP]. У новопольську добу цей спосіб репрезентували конфікси: *przy-...-ek* („*przyimek*” „прийменник” [Korcz. 1817] < „*przy-*” < псл. **pri-* „при, біля” + *imię* „ім’я” [SEJP, с. 496]; „*przysłówek*” [Korcz. 1817] < *przy-* „при, біля” < псл. **pri-* + *słowo* „дієслово” [SEJP, с. 496]), *od-... -nie* („*odbrzmiewanie*” „резонанс” [Gaertner 1927] < *od-* „означає повторення у відповідь дії, вираженої іншим твірним словом” + *brzmiewać* < *brzmieć* „звучати”). За допомогою конфікса *od-... -enie* номінації творилися за аналогією до попереднього афікса, оскільки суфікс *-enie* був властивий віддієслівним назвам („*odpodobnienie*” „дисиміляція” [Gaertner 1927] < *od-* „означає протиставлення до того, що позначає твірне слово” + *podobny* „подібний”); „*u-...-enie* („*uwargowienie*” „огублення” [Gaertner 1927] < *u-* + *wargowy* „губний”)” [WSJP].

Отже, найпоширенішим різновидом афіксального способу термінотворення була суфіксація, представлена різними формантами: у середньопольську добу застосовано афікси із загальнонародної мови (*-nie*, *-anie*); у новопольську спостерігаємо їх термінологізацію: *-ni(a)*, *-owni(a)*, *-ek*. Мало продуктивними були префіксація, конфіксація, представлені незначною кількістю спеціальних лексем, проте останні набули поширення у новопольську добу. Перспективи дослідження вбачаємо в поглибленому зіставному вивченні способів термінотворення при залученні фактичного матеріалу з інших слов’янських мов.

Список використаної літератури та джерел

1. Багмут А. Й. Шляхи розвитку української лінгвістичної термінології. *Славянская лингвистическая терминология*. К. : Наук. думка, 1984. С. 54–59.
 2. Войцева О. А. Водогосподарська лексика польської мови: від давнини до сучасності. Чернівці : Букрек, 2010. 424 с.
 3. Володина М. Н. О стихийном и системном характере терминологической номинации. *Stephanos*. Сетевое издание. Рецензируемый мультиязычный научный журнал. Электронный проект филологического факультета МГУ имени М.В. Ломоносова. 2017. № 6 (26). С. 24–36. URL: <https://istina.msu.ru/publications/article/87770684/>
 4. Гринев-Гриневич С. В. Терминоведение: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. М.: Издательский центр Академия, 2008. 304 с.
 5. Гриценко П., Казимилова І. Засади створення „Словника лінгвістичних термінів”. URL: <http://www.term-in.org/goods/15-1-1-1/category/id73/>
 6. Даниленко В. П. Русская терминология : Опыт лингвистического описания. М.: Наука, 1977. 246 с.
 7. Евлоева З. И. Русская лингвистическая терминология в эволютивном аспекте : автореф. дис. ... канд. филол. наук. Нальчик, 2006. 26 с.
 8. Захарчин В. В. Українська мовознавча термінологія кінця XIX – початку XX століття : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – українська мова. Київ, 1995. 18 с.
 9. Кочан І. М. Динаміка і кодифікація термінів з міжнародними компонентами у сучасній українській мові. Львів : ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2004. 520 с.
 10. Długosz-Kurczabowa K., Dubisz S. Gramatyka historyczna języka polskiego. Słowotwórstwo. Warszawa, 1999. 103 с.
 11. Grzegorzycowa R. Zarys słowotwórstwa polskiego. Słowotwórstwo opisowe. Warszawa : Państwowe Wydawnictwo Naukowe PWN, 1979. 96 s.
 12. Jakubczyk M. Duchênebillot et Malicki: les deux premiers et rivaux ouvrages polonophones consacrés à la grammaire française. *Romanica Cracoviensia*. 2013. T. 13. s. 20–28. URL: <http://www.ejournals.eu/Romanica-Cracoviensia/Tom-13/Numer-1/art/1617/>
 13. Karłowicz J. Projekt terminologii językoznawczej polskiej. *Prace Filologiczne*. Warszawa, 1885. T. I. Z. 1. S. 102–120.
 14. Klemensiewicz Z. Historia języka polskiego : w 3 t. Warszawa : PWN, 1985. 798 s.
 15. Koronczewski A. Polska terminologia gramatyczna. Wrocław : Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1961. 117 s.
 16. Kwilecka I., Popowska-Taborska H. Bartłomiej z Bydgoszczy leksykograf polski pierwszej połowy XVI w. Wrocław – Gdańsk, 1977. 93 с.
- УМЕ** – Українська мова. Енциклопедія / редкол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголови), М. П. Зяблюк та ін. Київ : Укр. енцикл. імені М. П. Бажана, 2004. 833 с.
- Dobracki 1668** – Gutthäter-Dobracki M. Vorbott Der Polnifchen Sprachkunft. Goniéc grámátyki Polskiey, Jan Seiffert. Oleśnica, 1668. 190 s. URL: <http://digital.slub-dresden.de/werkansicht/dlf/8456/>
- Dobracki 1669** – Gutthäter-Dobracki M. Maciej Gutthäter-Dobracki, Polnifche Teutfch erklárte Sprachkunft. Darinn die uberauß Wortreiche / Hochierliche / vollkommene Helden Sprache der Pohlen / auß ihren Gründen erhoben / dero Eigenschafften und Kunftstücke völliglich entdecket / und in eine richtige Form

der Kuntt um erften mahle gebracht worden (Grámátyká Polska, Niemieckim językiem wyrážona), Jan Seiffert. Oleśnica : 1669. 566 s. URL: <http://digital.slub-dresden.de/werkansicht/dlf/74008/>

Gaertner 1927 – Gaertner H. Nauka o języku polskim : wskazówki do samokształcenia ze słownikiem terminów gramatycznych i pomocniczych [dla nauczycieli]. Lwów, 1927. 112 s. URL: <http://pbc.up.krakow.pl/dlibra/doccontent?id=4054>

Kopcz. 1817 – Kopczyński O. Gramatyka języka polskiego : dzieło pozgonne. Warszawa : Druk. Księży Pijarów, 1817. 250 s.

Kr. 1903 – Kryński A. A. Gramatyka języka polskiego. Warszawa : Księgarnia M. Arcta, 1903. 375 s.

Mal. 1891 – Małecki A. Gramatyka języka polskiego : szkolna. Lwów, 1891. 260 s. URL: <http://bc.wbp.lublin.pl/dlibra/docmetadata?id=11939&from=publication>

Malicki 1700 – Malicki B. K. Klucz do języka francuskiego, to jest gramatyka polsko-francuska. Kraków, 1700. URL: <http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/doccontent?id=387641>

Mucz. 1836 – Muczowski J. Gramatyka języka polskiego... Kraków, 1836. 328 s. URL: <http://ebuw.uw.edu.pl/dlibra/doccontent?id=2271&from=FBC>

Styla 1675 – Styla A. Grammatica Polono-Italica abo sposob łączny nauczzenia się włoskiego języka... Kraków : 1675. 226 + nlb. 8 s. URL:

<http://www.dbc.wroc.pl/dlibra/docmetadata?id=7138&from=publication>

Szob. 1923 – Szober S. Gramatyka języka polskiego. Lwów – Warszawa, 1923. 408 s. URL: <http://pbc.biaman.pl/dlibra/docmetadata?id=29558&from=publication>

Szyl. 1770 – Szylarski W. Początki nauk dla narodowej młodzieży, to jest Grammatyka języka polskiego... Lwów, 1770. 14 + 120 s. URL: <http://polona.pl/item/12038702/11/>

Tr. 1764 – Trotz M. A. Nowy dykcjonarz, to jest mownik polsko-niemiecko-francuski z przydatkiem przysłów potocznych, przestrogi gramatycznych [...] przez Michała Abrahama Troca. Lipsk : Nakładem Jana Fryderyka Gledycza, 1764. URL: <http://www.dbc.wroc.pl/dlibra/docmetadata?id=7138&from=publication>

SEJP – Boryś W. Słownik etymologiczny języka polskiego. Kraków, 2005. 861 s.

SJPL – Słownik języka polskiego przez M. Samuela Bogumiła Linde. T. 1–6. Warszawa : Drukarnia XX. Pijarów, 1807–1814. URL: <http://kpbc.umk.pl/publication/8173>

USJP – Uniwersalny słownik języka polskiego : w 6 t. / pod red. S. Dubisza. Warszawa : PWN, 2003.

WSJP – Wielki słownik języka polskiego / pod red. P. Żmigrodzkiego. Kraków, 2007. URL : <http://www.wsjp.pl/>

References

1. Bagmut A. Y. Shlyakhi rozvitku ukraïns'koï lingvistichnoï terminologii. Slavyanskaya lingvisticheskaya terminologiya [Ways of development of Ukrainian linguistic terminology. Slavic linguistic terminology]. Kiev: Science. Opinion, 1984. P. 54–59.

2. Voytseva O. A. Vodogospodars'ka leksika pol's'koï movi : vid davnini do suchasnosti [The water language of the Polish language: from ancient times to the present]. Chernivtsi: Bukrek, 2010. 424 p.

3. Volodina M. N. O stikhiynom i sistemnom kharaktere terminologicheskoy nominatsii. Stephanos. Setevoe izdanie. Retsenziruemyy mul'tiyazychnyy nauchnyy zhurnal. Elektronnyy proekt filologicheskogo fakul'teta MGU imeni M.V. Lomonosova [About the spontaneous and systemic nature of the terminological nomination. Stephanos. Network Edition. Peer-reviewed multilingual scientific journal. Electronic project of the philological faculty of the Moscow State University Lomonosov]. 2017. No. 6 (26). P. 24–36. URL: <https://istina.msu.ru/publications/article/87770684/>

4. Grinev-Grinevich S. V. Terminovedenie: ucheb. posobie dlya stud. vyssh. ucheb. zavedeniy [Terminology: studies. allowance for stud. higher studies. institutions]. Moscow: Academy Publishing Center, 2008. 304 p.

5. Gritsenko P., Kazimirova I. Zasadi stvorenniya „Slovnika lingvistichnikh terminiv” [Principles of creation of „Dictionary of linguistic terms”]. URL: <http://www.term-in.org/goods/15-1-1-1/category/id73/>

6. Danilenko V. P. Russkaya terminologiya : Opyt lingvisticheskogo opisaniya [Russian Terminology: Experience of linguistic description]. Moscow: Science, 1977. 246 p.

7. Evloeva Z. I. Russkaya lingvisticheskaya terminologiya v evolyutivnom aspekte: avtoref. dis. ... kand. filol. nauk [Russian linguistic terminology in the evolutive aspect : Autoreferet of the Thesis of the Candidate of Philological Sciences]. Nalchik, 2006. 26 p.

8. Zakharchin V. V. Ukraïns'ka movoznavcha terminologiya kintsya XIX–pochatku XX stolittya: avtoref. dis. ... kand. filol. nauk: 10.02.01 – ukrayins'ka mova [Ukrainian Linguistic Terminology of the End of the 19th–the Beginning of the 20th Century : Autoreferet of the Thesis of the Candidate of Philological Sciences]. Kyiv, 1995. 18 p.

9. Kochan I. M. Dinamika i kodifikatsiya terminiv z mizhnarodnimi komponentami u suchasniy ukraïns'kiy movi [Dynamics and codification of terms with international components in the modern Ukrainian language]. Lviv: VTS LNU im. I. Franco, 2004. 520 p.

10. Długosz-Kurczabowa K., Dubisz S. Gramatyka historyczna języka polskiego. Słowotwórstwo. Warszawa, 1999. 103 s.

11. Grzegorzczkova R. Zarys słowotwórstwa polskiego. Słowotwórstwo opisowe. Warszawa : Państwowe Wydawnictwo Naukowe PWN, 1979. 96 s.

12. Jakubczyk M. Duchênebillot et Malicki: les deux premiers et rivaux ouvrages polonophones consacrés à la grammaire française. *Romanica Cracoviensia*. 2013. T. 13. P. 20–28. URL: <http://www.ejournals.eu/Romanica-Cracoviensia/Tom-13/Numer-1/art/1617/>

13. Karłowicz J. Projekt terminologii językoznawczej polskiej. *Prace Filologiczne*. Warszawa, 1885. T. I. Z. 1. S. 102–120.

14. Klemensiewicz Z. Historia języka polskiego : w 3 t. Warszawa : PWN, 1985. 798 s.

15. Koronczewski A. Polska terminologia gramatyczna. Wrocław : Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1961. 117 s.

16. Kwilecka I., Popowska-Taborska H. Bartłomiej z Bydgoszczy leksykograf polski pierwszej połowy XVI w. Wrocław – Gdańsk, 1977. 93 s.

UME – *Ukraïns'ka mova. Entsiklopediya / pedkol.* : V. M. Rusanivs'kiy, O. O. Taranenko (spivgolovi), M. P. Zyablyuk ta in. Kiïv : Ukr. entsikl. imeni M. P. Bazhana, 2004. 833 p.

Dobracki 1668 – Gutthäter-Dobracki M. *Vorbott Der Polnifchen Sprachkunst. Goniéc grámátyki Polskiey*, Jan Seiffert. Oleśnica, 1668. 190 s. URL: <http://digital.slub-dresden.de/werkansicht/df/8456/>

Dobracki 1669 – Gutthäter-Dobracki M. *Maciej Gutthäter-Dobracki, Polnifche Teutsch erklárte Sprachkunst. Darinn die uberauß Wortreiche / Hochierliche / vollkommene Helden Sprache der Pohlen / auß ihren Gründen erhoben / dero Eigenschaften und Kunststücke völliglich entdeckt / und in eine richtige Form der Kunst um ersten mahle gebracht worden (Grámátyká Polska, Niemieckim językiem wyráżona)*, Jan Seiffert. Oleśnica : 1669. 566 s. URL: <http://digital.slub-dresden.de/werkansicht/df/74008/>

Gaertner 1927 – Gaertner H. *Nauka o języku polskim : wskazówki do samokształcenia ze słownikiem terminów gramatycznych i pomocniczych [dla nauczycieli]*. Lwów, 1927. 112 s. URL: <http://pbc.up.krakow.pl/dlibra/doccontent?id=4054>

Kopcz. 1817 – Kopczyński O. *Gramatyka języka polskiego : dzieło pozgonne*. Warszawa : Druk. Księży Pijarów, 1817. 250 s.

Kr. 1903 – Kryński A. A. *Gramatyka języka polskiego*. Warszawa : Księgarnia M. Arcta, 1903. 375 s.

Mal. 1891 – Małecki A. *Gramatyka języka polskiego : szkolna*. Lwów, 1891. 260 s. URL: <http://bc.wbp.lublin.pl/dlibra/docmetadata?id=11939&from=publication>

Malicki 1700 – Malicki B. K. *Klucz do języka francuskiego, to jest gramatyka polsko-francuska*. Kraków, 1700. URL: <http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/doccontent?id=387641>

Mucz. 1836 – Muczowski J. *Gramatyka języka polskiego...* Kraków, 1836. 328 s. URL: <http://ebuw.uw.edu.pl/dlibra/doccontent?id=2271&from=FBC>

Styla 1675 – Styla A. *Grammatica Polono-Italica abo sposob łacny nauczzenia się włoskiego języka...* Kraków : 1675. 226 + nlb. 8 s. URL:

<http://www.dbc.wroc.pl/dlibra/docmetadata?id=7138&from=publication>

Szob. 1923 – Szober S. *Gramatyka języka polskiego*. Lwów – Warszawa, 1923. 408 s. URL: <http://pbc.biaman.pl/dlibra/docmetadata?id=29558&from=publication>

Szyl. 1770 – Szylarski W. *Początki nauk dla narodowej młodzieży, to jest Grammatyka języka polskiego...* Lwów, 1770. 14 + 120 s. URL: <http://polona.pl/item/12038702/11/>

Tr. 1764 – Trotz M. A. *Nowy dykcjonarz, to jest mownik polsko-niemiecko-francuski z przydatkiem przysłów potocznych, przestrogi gramatycznych [...] przez Michała Abrahama Troca*. Lipsk : Nakładem Jana Fryderyka Gledycza, 1764. URL: <http://www.dbc.wroc.pl/dlibra/docmetadata?id=7138&from=publication>

SEJP – Boryś W. *Słownik etymologiczny języka polskiego*. Kraków, 2005. 861 s.

SJPL – *Słownik języka polskiego przez M. Samuela Bogumiła Linde*. T. 1–6. Warszawa : Drukarnia XX. Pijarów, 1807–1814. URL: <http://kpbc.umk.pl/publication/8173>

USJP – *Uniwersalny słownik języka polskiego* : w 6 t. / pod red. S. Dubisza. Warszawa : PWN, 2003.

WSJP – *Wielki słownik języka polskiego* / pod red. P. Żmigrodzkiego. Kraków, 2007. URL : <http://www.wsjp.pl/>

V. V. Tozhyieva,

Applicant of General and Slavic Linguistics Department,
Odesa I. I. Mechnikov National University,
24 / 26, Frantsuzky Blvd., Odesa, 65058, Ukraine,
vitalina.gubich@gmail.com

AFFIXATION AS THE WAY OF LINGUISTIC METALANGUAGE TERM FORMATION DURING MIDDLE AND NEW POLISH PERIODS

Summary

The purpose of the article is to compare the features of the affixational method of the Polish linguistic terminology formation in the Middle Polish period (15th century – 80's of 18th century) and the New Polish period (80's of 18th century – 1939). **The object** of the research is the linguistic terminology of the Middle Polish and New Polish periods, recorded in Polish sources (lexicographic, scientific and methodical, educational). **The subject** is the peculiarities of affixational term formation in the system of the Polish linguistic terminology in the Middle Polish and New Polish periods. **The research methods** (descriptive, comparative, continuous selection method, quantitative calculations, component, morphemic, wordformation analyses) provide realization of the set goal. The most productive varieties of the affixational method of term formation in both periods was suffixation, represented by various formants. There is a certain typing in the creation of special lexical units in the Middle Polish period. For example, using the suffixes *-nie*, *-nik*, *-ciel*, the use of which indicates the connection with the commonly used vocabulary. In the New Polish period, the suffixes *-ik*, *-nik*, which formed the names of the tools or bearers of rice, *-nie*, *-enie*, which denoted the names and / or results of actions, *-nia*, *-ownia* with the meaning of the collectivity, were used frequently. Prefixation and confixation have low level of productivity and are represented by a small number of special lexical units; however, they became more popular in the New Polish period, which is explained by the development and deepening of knowledge in the linguistics branches. We can conclude that affixation was a productive way of term formation, which facilitated the replacement of descriptive constructions with one-word names that met the basic requirements for term formation. The perspectives of the study can be seen in the in-depth, comparative study of term formation methods while including actual material from other Slavic languages.

Key words: linguistic terminology, method of term formation, affixation, prefixation, suffixation, confixation, the Polish language.

Надійшла до редакції 1.07.2019 р.